

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
MARIAN BANAŚ

LBI.411.004.00.2022

Pan
Marek Kuchciński
Minister – członek Rady Ministrów
Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Aleje Ujazdowskie 1/3
00-583 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/22/003 – Realizacja i finansowanie poleceń Prezesa Rady Ministrów w sprawie zakupu środków ochrony indywidualnej w związku z przeciwdziałaniem Covid-19

M46

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Al. Ujazdowskie 1/3, 00-583 Warszawa ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marek Kuchciński – członek Rady Ministrów, wykonujący zadania Szefa KPRM od 17 października 2022 r. Poprzednio, tj. w okresie od 21 listopada 2019 r. do 16 października 2022 r. funkcję Szefa KPRM pełnił Michał Dworczyk, Minister – członek Rady Ministrów.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Wydawanie przez Prezesa Rady Ministrów poleceń w sprawie zakupu środków ochrony indywidualnej w związku z przeciwdziałaniem Covid-19.2. Zawieranie umów z przedsiębiorcami na podstawie poleceń Prezesa Rady Ministrów w sprawie zakupu środków ochrony indywidualnej w związku z przeciwdziałaniem Covid-19.3. Wykonanie obowiązków nałożonych poleceniami Prezesa Rady Ministrów (dostawa środków ochrony indywidualnej).4. Finansowanie wydatków związanych z wykonaniem obowiązków, nałożonych poleceniami Prezesa Rady Ministrów.
Okres objęty kontrolą	Od 8 marca 2020 r. do dnia zakończenia kontroli z uwzględnieniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały one związek z przedmiotem kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Janusz Pawelczyk, p.o. dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku na podstawie legitymacji służbowej nr 3605.2. Władysław Radgowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/147/2022 z 8 grudnia 2022 r. i nr LBI/118/2023 z 30 czerwca 2023 r.3. Piotr Jurkin, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie nr LBI/148/2022 z 8 grudnia 2022 r. i nr LBI/117/2023 z 30 czerwca 2023 r.4. Piotr Żamojda, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie nr LBI/95/2023 z 19 maja 2023 r. i nr LBI/119/2023 z 30 czerwca 2023 r. (akta kontroli str. 1-15)

¹ W dalszej treści „Kancelaria” lub „KPRM”.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623. Dalej: „ustawą o NIK”.

1142

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia realizację i finansowanie poleceń Prezesa Rady Ministrów w sprawie zakupu środków ochrony indywidualnej w związku z przeciwdziałaniem Covid-19. Polecenia te wydano KGHM Polska Miedź S.A. z siedzibą w Lubinie (dalej „KGHM”), Grupie Lotos S.A. z siedzibą w Gdańsku (dalej „Lotos”) oraz Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. (dalej „ARP”) na podstawie z art. 11 ust. 2 i ust. 5 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych⁴. W związku z realizacją poleceń wydanych przez Prezesa Rady Ministrów, Kancelaria zawarła umowy ze spółkami skarbu państwa i dokonała zakupów na łączną kwotę 505.959,3 tys. zł. Jednak działania KPRM związane z realizacją i finansowaniem wydanych poleceń i umów zawartych z KGHM i Lotos NIK ocenia jako nierzetelne, niegospodarne i niecelowe, co wynika m.in. z:

- Powierzenia zakupu środków ochrony indywidualnej Spółkom⁵, które nigdy wcześniej nie zajmowały się obrotem artykułami medycznymi.
- Wydania KGHM i Lotos poleceń dotyczących zakupu środków ochrony indywidualnej, w sytuacji gdy Ministerstwo Aktywów Państwowych⁶ wcześniej ustaliło kto i jakie podmioty miały możliwość realizacji dostaw tego typu produktów, uzgodniło ceny poszczególnych produktów oraz opracowało wzory umów, które zawrzeć powinien KPRM w związku planowanymi dostawami. Zatem w ocenie NIK, zadania związane z zakupem środków ochrony indywidualnej Premier mógł powierzyć jednej lub kilku agencjom, które podobnie jak ARP podlegają Premierowi, unikając w ten sposób konieczności wydatkowania środków na wynagrodzenie/prowizję przewidzianą dla wyżej wymienionych spółek wynoszącą 2.720,4 tys. zł, tj. 1,5% kosztów bezpośrednich i pośrednich zakupu .
- Wskazania dla KGHM i Lotos przez MAP podmiotów gospodarczych (spółek Q. i K.) celem realizacji dostaw środków ochrony indywidualnej, które to jednostki nie zajmowały się wcześniej obrotem artykułami medycznymi. Np. jedna ze spółek posiadająca minimalny kapitał zakładowy, została ujęta w wykazie MAP dzięki informacji (wpisowi) zamieszczonej na popularnym portalu społecznościowym⁷, a zawarta przez nią umowa z Lotosem opiewała na 1.958 tys. USD, przy czym dostarczone przez nią 20.490 szt. kombinezonów ochronnych⁸ nie spełniało wymogów jakościowych (KPRM nie zrefundowała Lotosowi tej kwoty zakupu). Natomiast badaniami przeprowadzonymi przez Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy⁹ (dalej „CIOP”) nie objęto 77.970 szt. kombinezonów o wartości 1.526,7 tys. USD dostarczonych¹⁰ na zamówienie Spółki K., mimo, że pochodziły one od tego samego dostawcy, miały taką samą nazwę / oznaczenie oraz certyfikat i zostały przez Agencję Rezerw Materiałowych (dalej „ARM”) wydane na zewnątrz (KPRM opłacił fakturę za tę dostawę).
- Realizacji dostaw środków ochrony indywidualnej niezgodnie z postanowieniami umów zwartych między KPRM a KGHM i Lotos, tj. z pominięciem zapotrzebowania, jakie sporządzić miał Minister Zdrowia, wskazując w nim m.in. nazwy rodzajowe poszczególnych produktów, ich ilość oraz maksymalną cenę jednostkową.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz. U. z 2023 r. poz. 1327. Dalej: „ustawa z dnia 2 marca 2020 roku”. Art. 11 ust. 2 i 5 obowiązywały w okresie od 8 marca do 4 września 2020 roku.

⁵ KGHM Polska Miedź S.A. z siedzibą w Lubinie i Grupie Lotos S.A. z siedzibą w Gdańsku.

⁶ Dalej: „MAP”.

⁷ W świetle zeznań byłej prezes.

⁸ Spółka K. wystawiła Lotos fakturę za dostarczone kombinezony na 401,2 tys. USD.

⁹ Wg informacji uzyskanych z Ministerstwa Zdrowia: Przedmiotem działania CIOP-PIB jest prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych prowadzących do nowych rozwiązań technicznych i organizacyjnych w zakresie ochrony pracy w dziedzinie bezpieczeństwa, higieny pracy i ergonomii oraz wykonywanie innych zadań szczególnie ważnych dla osiągnięcia celów polityki społeczno-gospodarczej państwa w tej dziedzinie, w tym m.in. opracowywanie analiz, ocen i ekspertyz. W strukturze CIOP-PIB działają akredytowane laboratoria badawcze, a CIOP-PIB jest jednostką notyfikowaną numer 1437, która posiada notyfikację dla rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/425 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie środków ochrony indywidualnej oraz uchylecia dyrektywy Rady 89/686/EWG.

¹⁰ 14 kwietnia 2020 r.

- Zakwestionowania przez CIOP jakości masek KN95/FFP2¹¹ o wartości 109.164,7 tys. zł dostarczonych przez KGHM, co zmusiło dostawcę do podjęcia działań w celu uzyskania odpowiednich certyfikatów w kraju producenta tych wyrobów.
- Zakupu maseczek przez KGHM w cenach wielokrotnie przewyższających ceny, w jakich ARP nabywała i dostarczała KPRM tego typu produkty.
- Poniesionej przez Lotos straty w wysokości 27.776,5 tys. zł., w wyniku realizacji na jego rzecz, dostaw niespełniających wymagań środków ochrony indywidualnej (kombinezony ochronne, przyłbice oraz osłony na buty) przez podmioty wskazane przez MAP.
- Narażenia bezpieczeństwa personelu medycznego korzystającego z produktów dostarczonych przez Lotos (410 kombinezonów ochronnych i 132.691 przyłbic), które zostały wydane do użytkowania, zanim poznano negatywne wyniki badań jakościowych wykonanych przez CIOP.
- Nieosiągnięcia przez KPRM zamierzonego celu w postaci zapewnienia szybkich dostaw środków ochrony indywidualnej, które wprawdzie rozpoczęły się jeszcze przed zawarciem umów z KGHM i Lotos (14 kwietnia 2020 roku), jednak realizowane były aż do stycznia 2021 r.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR 1. Wydawanie przez Prezesa Rady Ministrów poleceń w sprawie zakupu środków ochrony indywidualnej w związku z przeciwdziałaniem Covid-19.

Opis stanu faktycznego

1. W okresie objętym kontrolą Prezes Rady Ministrów w związku z przeciwdziałaniem Covid-19 wydał następujące polecenia dotyczące zakupu środków ochrony indywidualnej:

- z 2 kwietnia 2020 roku¹², na mocy której polecił KGHM oraz Lotos realizację działań w zakresie przeciwdziałania Covid-19, polegających na dokonywaniu m.in. „zakupu środków ochrony indywidualnej oraz ich dystrybucji do podmiotów, które zostaną wskazane w odrębnym trybie przez ministra właściwego do spraw zdrowia” (polecenie w brzmieniu z 4 kwietnia 2020 roku). (akta kontroli str. 16-27, 744-751)
- z 16 marca 2020 roku, 2 i 21 kwietnia 2020 roku, na mocy których polecił ARP realizację działań w zakresie przeciwdziałania Covid-19, polegających na dokonywaniu m.in. zakupu i dystrybucji produktów leczniczych i wyrobów medycznych, w tym takich, które mogły być wykorzystywane na potrzeby ochrony osobistej. (akta kontroli str. 28-35)

KPRM nie przedstawiła zespołowi kontrolnemu NIK danych świadczących o rozpoznaniu potrzeb lub braków w zakresie zabezpieczenia w środki ochrony indywidualnej w związku z przeciwdziałaniem Covid-19. Z wyjaśnień dyrektora Departamentu Prawnego KPRM wynika, że kwestia tę wielokrotnie rozpatrywano na forum Rządowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego (RZZK). Wyjaśnił, że „...Zapisy niejawnych protokołów z posiedzeń RZZK z okresu poprzedzającego wydanie poleceń potwierdzają, że wydane polecenia, podobnie jak i inne działania podejmowane w ramach walki z pandemią Covid-19, były poprzedzone stosownymi analizami dostępnych w tamtym czasie danych”. (akta kontroli str. 36-37)

Z informacji uzyskanych w KGHM i Lotos wynika, że zanim Prezes Rady Ministrów wydał polecenie w sprawie zakupu środków ochrony indywidualnej trwała korespondencja między MAP oraz późniejszymi kontrahentami KPRM. W dniu 30 marca 2020 r. dyrektor Departamentu Nadzoru I w MAP wysłał maila do KGHM i Lotos z informacją zawierającą m.in. wykaz dostępnych środków ochrony indywidualnej wraz z wynegocjowanymi cenami, wykazem potencjalnych dostawców oraz projekt maila do KPRM, w którym spółki skarbu państwa miały zaoferować realizację kupna i dostawy ww. produktów. Z przedstawionych

¹¹ 3.723.800 szt. masek (spośród 4.972.650 szt. dostarczonych przez KGHM w kwietniu 2020 roku) oraz wszystkich (tj. 5.697.600) z kolejnej dostawy. Badania CIOP wykazały, że wyroby te nie mogły być stosowane do ochrony układu oddechowego personelu medycznego przed wirusem SARS-CoV-2.

¹² Decyzje uzupełnione 4 kwietnia 2020 roku i zmienione 9 kwietnia 2020 roku. Wcześniej, tj. 31 marca 2020 roku Prezes Rady Ministrów wydał decyzje w sprawie zakupu i dystrybucji produktów leczniczych i innych środków służących przeciwdziałaniu Covid-19, które uchylił 2 kwietnia 2020 roku.

przez Lotos informacji wynika, że postąpił on zgodnie z instrukcją MAP i skierował do Szefa KPRM maila z ofertą zakupu środków ochrony indywidualnej według wykazu przekazanego przez MAP. W odpowiedzi Szef KPRM wyraził zgodę na realizację zakupów z wyłączeniem półmasek oraz poinformował Lotos, że decyzję Prezesa Rady Ministrów w tej sprawie prześle oddzielnym mailem. (akta kontroli str. 132-134, 385-452)

MAP nie udzieliło informacji – mimo, że zespół kontrolny NIK dwukrotnie zwracał się w tej sprawie – dotyczących okoliczności ustalenia firm wskazanych KGHM i Lotos, jako wiarygodnych dostawców, ilości środków ochrony indywidualnej oraz ceny jednostkowej tych produktów¹³. (akta kontroli str. 349, 385-444, 698-743, 1047-1095)

Wymienione wyżej decyzje (polecenia) wydano na podstawie z art. 11 ust. 2 i ust. 5 ustawy z dnia 2 marca 2020 r., w związku z art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego¹⁴. Stosownie do treści poleceń Prezesa Rady Ministrów finansowanie realizacji poleceń ustalone miało być w umowach zawartych przez KGHM i Lotos z Szefem KPRM. W poleceniach zawarto również postanowienie, iż w przypadku odmowy zawarcia takiej umowy, decyzja w sprawie polecenia stawała się natychmiast wymagalna i stanowiła podstawę do egzekwowania realizacji polecenia. W poleceniach postanowiono również, że finansowanie poleceń nastąpi ze środków budżetu państwa z części budżetowej, której dysponentem był Szef KPRM. (akta kontroli str. 16-35, 744-751)

W odpowiedzi na pytanie kontrolującego zadane Prezesowi Rady Ministrów Mateuszowi Morawieckiemu: „Czym kierował się Pan wydając polecenia m.in. zakupu środków ochrony indywidualnej oraz ich dystrybucji dla KGHM Polska Miedź w Lubinie (decyzja BPRM.222.22.71.2020 z 4 kwietnia 2020 r.) i Grupie Lotos S.A. w Gdańsku (decyzja BPRM.222.22.70.2020 z 4 kwietnia 2020 r.), tj. podmiotom, których działalność nie była związana z ochroną zdrowia, zakupem/sprzedażą środków ochrony indywidualnej?“, działająca z upoważnieniem Premiera Podsekretarz Stanu w KPRM wyjaśniła, że było to podyktowane dużą szybkością rozwoju epidemii Covid-19 i potrzebą najszybszego zgromadzenia środków ochrony indywidualnej. „...Powierając tę misję profesjonalnym podmiotom na rynku i jednocześnie liderom polskiego biznesu, założono sprawne nabycie i sprowadzenie do Polski niezbędnych produktów. Handlowe doświadczenie w kontaktach zagranicznych oraz renoma wskazanych spółek stanowiły wystarczającą rękojmię dostarczenia produktów użytecznych w walce z pandemią Covid-19. Za optymalne uznano realizację powyższego zamierzenia przez podmioty dysponujące bezdyskusyjnym potencjałem gospodarczym i finansowym, a także kapitałem ludzkim i zasobami koniecznymi do pomyślnego zakupu niezbędnych do ochrony życia produktów. W tym kontekście istotne były znajomość przez przedsiębiorców rynków zagranicznych, posiadanie kontaktów i przedstawicieli handlowych umożliwiających podjęcie niezwłocznych działań zmierzających do kontraktacji, zakupu i sprowadzenia do Polski urządzeń medycznych i środków ochronnych wykorzystywanych do zapobiegania rozprzestrzenianiu pandemii Covid-19 i ograniczenia jej skutków...”. (akta kontroli str. 117-120)

NIK zauważyła jednak, że w procesie nabycia środków ochrony indywidualnej, zarówno KGHM jak i Lotos, nie korzystały z handlowego doświadczenia w kontaktach zagranicznych powierzając realizację dostaw jedynie podmiotom gospodarczym wskazanym przez MAP. Tym samym wyjaśnienia Podsekretarza Stanu w KPRM należało uznać za niewiarygodne.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Z powodu niespełniania wymogów jakościowych produktów zakupionych przez KGHM i Lotos, nie udało się zorganizować szybkiej dostawy do odbiorców w Polsce tak bardzo potrzebnych w początkowym okresie epidemii środków ochrony indywidualnej. Wymienione Spółki nie miały żadnego doświadczenia w obrocie takimi środkami. Wskazani przez MAP dostawcy tych produktów okazali się nierzetelni, co miało negatywne skutki dla realizacji poleceń.

¹³ Jednak jak wykazano w dalszej części wystąpienia, nie były to podmioty które dostarczyły produkty odpowiedniej jakości.

¹⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 2000, ze zm.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia wydawanie przez Prezesa Rady Ministrów poleceń w sprawie zakupu środków ochrony indywidualnej Spółkom KGHM i Lotos. Adresaci tych poleceń, tj. KGHM i Lotos nie mieli doświadczenia w obrocie takimi produktami. Nie osiągnięto zamierzonego celu w postaci zapewnienia szybkich dostaw środków ochrony indywidualnej.

OBSZAR

2. Zawieranie umów z przedsiębiorcami na podstawie poleceń Prezesa Rady Ministrów w sprawie zakupu środków ochrony indywidualnej w związku z przeciwdziałaniem Covid-19.

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą Szef KPRM, wskazany w ww. poleceniach Prezesa Rady Ministrów do zawarcia umów, podpisał następujące umowy:

- a) 16 kwietnia 2020 roku z KGHM i Lotos, na nabywanie na terenie Rzeczypospolitej Polskiej lub poza Jej granicami w imieniu własnym, ale na rachunek KPRM niezbędnych do przeciwdziałania COVID-19: 1] produktów leczniczych w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne¹⁵; 2] wyrobów medycznych w rozumieniu art. 1 ustawy z dnia 20 maja 2010 r. o wyrobach medycznych¹⁶; 3] surowców, składników, materiałów i półproduktów służących do wytwarzania produktów leczniczych i wyrobów medycznych we wskazanym znaczeniu; 4] środków ochrony indywidualnej w rozumieniu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (EU) 2016/425 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie środków ochrony indywidualnej oraz uchylecia dyrektywy Rady 89/686/EWG¹⁷, w tym również środków ochrony indywidualnej stanowiących wyroby medyczne we wskazanym wyżej znaczeniu.
- b) 6 maja 2020 roku z ARP, na nabywanie na terenie Rzeczypospolitej Polskiej lub poza Jej granicami przez ARP w imieniu własnym niezbędnych do przeciwdziałania COVID-19: 1] produktów leczniczych w rozumieniu art. 2 ustawy ww. Prawo farmaceutyczne; 2] wyrobów medycznych w rozumieniu art. 1 ww. ustawy o wyrobach medycznych; 3] produktów higienicznych rozumianych jako produkty kosmetyczne w rozumieniu art. 2 ust 1 lit. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1223/2009 z dnia 30 listopada 2009 r. dotyczącego produktów kosmetycznych¹⁸ z wyłączeniem produktów kosmetycznych przeznaczonych do perfumowania, zmiany wyglądu, utrzymania w dobrej kondycji zewnętrznej części ciała ludzkiego lub zębów oraz błon śluzowych jamy ustnej lub korygowania zapachu ciała; 4] środków ochrony indywidualnej w rozumieniu ww. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (EU) 2016/425 z dnia 9 marca 2016 r., w tym również środków ochrony indywidualnej stanowiących wyroby medyczne we wskazanym wyżej znaczeniu.

Zgodnie z umowami, za należyte ich wykonanie KPRM zobowiązał się zapłacić kwotę nie wyższą niż 369.000.000 zł na rzecz KGHM, 56.479.878 zł Lotos oraz 400.000.000 zł na rzecz ARP, przy czym podane wartości obejmowały także inne produkty niż środki ochrony indywidualnej. (akta kontroli str. 38-116)

Umowy zawarto na podstawie art. 11 ust. 3 w związku z art. 6 ust. 1 ww. ustawy z dnia 2 marca 2020 roku z odwołaniem się do przepisów prawa polskiego, w tym Kodeksu cywilnego¹⁹. Tożsame dla ww. umów postanowienia dotyczyły m.in.:

- Nabywania środków ochrony indywidualnej produktów zamówionych przez KPRM w oparciu o wykaz zapotrzebowania sporządzony przez Ministra Zdrowia, w którym określone miały być: [1] nazwy rodzajowe poszczególnych produktów, [2] ilość produktów, [3] maksymalna cena jednostkowa, [4] termin dostarczenia produktów. Ustalenia kontroli wskazują, że taki wykaz nie został przekazany wykonawcom.
- Zobowiązania dostawców do nabywania produktów, które w chwili ich odbioru będą posiadały wszelkie wymagane na terenie Polski i Unii Europejskiej certyfikaty lub dopuszczenia umożliwiające wprowadzenie ich do obrotu. Na każde wezwanie KPRM

¹⁵ Dz. U. z 2019 r. poz. 499 z zm.

¹⁶ Dz. U. z 20120 r. poz. 186.

¹⁷ Dz. UE z dnia 31 marca 2016 r., L/81/51.

¹⁸ Dz. Urz. UE L 342 z 22 grudnia 2009 r., str. 59 z zm.

¹⁹ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2022 r. poz.1360, ze zm.).

dostawca miał dostarczyć w ciągu 10 dni roboczych kopie odpowiednich świadectw lub innych dokumentów dopuszczających do obrotu dany produkt.

- Dostarczania produktów do podmiotów wskazanych przez Ministra Zdrowia.
- Zobowiązanie dostawców do sporządzania protokołów odbioru przez podmioty odbierające oraz doręczenia ich do KPRM. Protokoły te powinny obejmować m.in. uwagi podmiotów odbierających w zakresie ich zgodności z wykazem zapotrzebowania, jakości, uszkodzeń, braków ilościowych lub wyraźne stwierdzenie o braku zastrzeżeń.
- Prawa KPRM do nałożenia kar umownych, wynoszących 1% wartości umowy brutto, w przypadku skorzystania przez KPRM z prawa rozwiązania umowy z KGHM bez okresu wypowiedzenia, do 5% w przypadku Lotos. W odniesieniu do ARP wysokość kary umownej ustalono w wysokości do 10% kwoty brutto należności w przypadku odstąpienia od umowy lub jej wypowiedzenia przez KPRM z przyczyn leżących po stronie ARP, za które ARP ponosi odpowiedzialność. KPRM mogło żądać też od ARP zapłaty kary umownej w wysokości 5% należności brutto w przypadku złożenia przez ARP oświadczenia o wypowiedzeniu umowy lub jej rozwiązaniu bez wypowiedzenia bez ważnej przyczyny lub odstąpieniu od umowy.

Wyżej wymienione wartości obejmowały: [1] koszt zakupu; [2] koszty pośrednie, w szczególności koszty transportu, cła, podatki, koszt obsługi celnej, załadunku, przeładunku, rozładunku, ubezpieczenia itp. ARP w związku z realizacją umowy, zobowiązała się do wykonania umowy za wynagrodzeniem ograniczającym się do kosztów realizacji zamówienia z wyłączeniem zysku. Natomiast w umowach zawartych z KGHM i Lotos przewidziano, prowizję w wysokości 1,5% kosztu netto nabytych produktów, powiększonego o podatek VAT. (akta kontroli str. 38-116)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Szef KPRM zawarł umowy w sprawie zakupu środków ochrony indywidualnej z KGHM i Lotosem, których usługa była opłacana w formie prowizji od wartości zakupionych produktów (im wyższa była cena jednostkowa tym wyższa kwota prowizji, zaś na cenę końcową składały się także prowizje kolejnych pośredników). W tym samym czasie Prezesowi Rady Ministrów podlegały liczne agencje rządowe²⁰, którym w ocenie NIK można było powierzyć realizację takich zakupów²¹, bez konieczności ponoszenia wydatków na prowizję.

Na pytania: [1] *Dlaczego KPRM powierzyła zakup środków ochrony indywidualnej KGHM Polska Miedź S.A. i Grupie Lotos S.A. zamiast nadzorowanym przez Prezesa Rady Ministrów agencjom, skoro jak wynika z ustaleń kontroli NIK, jeszcze przed wydaniem ww. Spółkom poleceń i zawarciem umów (...) MAP miało rozpoznanie co do potencjalnych dostawców środków ochrony indywidualnej, wynegocjowało ceny tych produktów oraz uzyskało informację o wymaganych certyfikatach na te produkty?* oraz [2] *W jaki sposób ustalono wysokość 1,5% prowizji KGHM Polska Miedź S.A. i Grupie Lotos S.A. liczonej od kosztów bezpośrednich i pośrednich zrealizowanych zakupów środków ochrony indywidualnej?*, Minister Michał Dworczyk w odpowiedzi z 9 sierpnia 2023 r.²² wyjaśnił, że: [1] *Powierzając misję zakupu środków ochrony indywidualnej KGHM Polska Miedź S.A. i Grupie Lotos S.A. uwzględniono potencjał gospodarczo-finansowy i doświadczenie tych podmiotów w zagranicznych kontaktach handlowych. Przedmiotowe spółki, gwarantowały oczekiwane sprawne i szybkie działanie. Umowy były zawierane w bezprecedensowych i ekstraordynaryjnych warunkach znacznej niepewności co do skali możliwych zachorowań oraz niekwestionowanego dużego zagrożenia dla zdrowia i życia Polaków, wynikającego z rozprzestrzeniania się pandemii COVID-19 na całym świecie. Nadrzędnym celem tych działań była troska o życie i zdrowie Polaków. Obydwie spółki znajdowały się wtedy i nadal znajdują, w nadzorze*

²⁰ M.in. ARM obecnie Rządowa Agencja Rezerw Strategicznych.

²¹ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/statystyka-sektora-instytucji-rzadowych-i-samorzadowych/lista-jednostek-sektora-instytucji-rzadowych-i-samorzadowych-s-13-zgodnie-z-esa2010-standa-31-grudnia-2017-r-6,8.html>

²² Zgodnie z prośbą z dnia 25 lipca wystosowaną przez Sekretariat Ministra termin udzielenia wyjaśnień przesunięto na dzień 1 sierpnia 2023 r.

M 2

właścicielskim Ministra Aktywów Państwowych. Dodatkowo [2] (...) iż mając na względzie dwustronny charakter zawieranych umów, ustalona w nich wysokość prowizji była efektem uzgodnień pomiędzy stronami poczynionych w trakcie negocjacji warunków umów i uwzględniała ówczesne realia kosztu zaangażowania kapitału własnego spółek. Warto wspomnieć, że ww. spółki należały do podmiotów publicznych, notowanych na GPW. (akta kontroli str. 38-63, 1121-1123, 1141-1143)

2. Podmioty, które realizowały umowy zawarte z KPRM w sprawie zakupu środków ochrony indywidualnej nie otrzymały sporządzonego przez Ministra Zdrowia (dalej: MZ) wykazu zapotrzebowania, w oparciu o który miało następować nabywanie ww. produktów²³. Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia wyjaśnił, że: (...) w Ministerstwie Zdrowia nie zidentyfikowano korespondencji ani innych materiałów dotyczących uzgodnień listy dostawców, od których zakupione zostały środki ochrony indywidualnej przez podmioty realizujące decyzje Prezesa Rady Ministrów (...).

Na pytanie: Dlaczego nie przekazano KGHM Polska Miedź S.A. i Grupie Lotos S.A. sporządzonego przez Ministra Zdrowia wykazu zapotrzebowania (...) o którym mowa w § 3 umów z 16 kwietnia 2020 r. zawartych w związku z wydanymi poleceniami przez Prezesa Rady Ministrów? (...) Minister Michał Dworczyk, wyjaśnił, że: Dokumenty stanowiące wykazy zapotrzebowania zostały przekazane Kontrolerom NIK na wcześniejszym etapie kontroli przy piśmie Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów z dnia 11 stycznia br. (...). NIK podkreśla, że przekazane dokumenty nie zostały sporządzone przez Ministra Zdrowia, co opisano w punkcie 3.1. niniejszego wystąpienia. (akta kontroli str. 143-144, 1121-1123, 1141-1143)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia zawieranie umów z KGHM i Lotos w sprawie dostawy środków ochrony indywidualnej. Jak wykazano w dalszej części niniejszego wystąpienia, znaczna część produktów została dostarczona do Polski i odebrana jeszcze przed zawarciem tych umów i przez dostawców wskazanych przez MAP, które wynegocjowało również ceny. Realizacja zakupów odbywała się bez wymaganego umowami wykazu zapotrzebowania opracowanego przez MZ i w praktyce podmioty te dostarczyły produkty, które zaproponowali im do sprzedaży podwykonawcy oraz MAP. W ocenie NIK powierzenie zakupu środków ochrony indywidualnej agencjom podległym Prezesowi Rady Ministrów skutkowałoby niższymi kosztami ich realizacji. Jednak do realizacji zakupów wytypowano KGHM i Lotos, które miały zrealizować zadanie w zamian za prowizję liczoną od wartości zakupionych produktów. NIK nie ma uwag do zawartych przez KPRM umów z ARP.

OBSZAR

3. Wykonywanie obowiązków nałożonych poleceniami Prezesa Rady Ministrów (dostawa środków ochrony indywidualnej).

Opis stanu faktycznego

3.1.²⁴ Z zeznań byłego Prezesa KGHM wynika, że Spółka przystępując do realizacji umowy z KPRM nie posiadała żadnego doświadczenia w zakupie sprzętu medycznego lub środków ochrony indywidualnej, a jej główną działalnością była produkcja i sprzedaż miedzi. Przyczyną podjęcia się roli dostawcy środków ochrony indywidualnej była decyzja / polecenie wydane przez Prezesa Rady Ministrów, od której – w jego ocenie – nie było odwołania.

(akta kontroli str. 124)

Z informacji uzyskanych w KGHM wynika, że Spółka dokonywała zakupu środków ochrony indywidualnej bez „wykazu zapotrzebowania sporządzonego przez Ministra Zdrowia”, o którym mowa w § 3 umowy z KPRM. KGHM w piśmie z 3 marca 2023 r. do NIK wyjaśnił²⁵, że „(...) to Spółka przedstawiła listę możliwych do uzyskania produktów, która została przesłana poprzez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów do Ministerstwa Zdrowia w celu weryfikacji i uzyskania jej potwierdzenia, aby stanowiła „wykaz zapotrzebowania” w rozumieniu kontraktowym.” Fakt, iż Spółka nie otrzymała od Ministra Zdrowia wyżej wspomnianego „zapotrzebowania” potwierdza również korespondencja mailowa dotycząca listy zakupów, prowadzona pomiędzy osobami wyznaczonymi do wykonania umowy, tj. Dyrektorem Departamentu Analiz Regulacyjnych i Strategicznych KGHM i Dyrektorem

²³ Stosownie do zapisów ujętych w § 3 zawartych umów.

²⁴ Podpunkt dotyczący realizacji polecenia przez KGHM.

²⁵ Radca prawny Mateusz Bydlowski – pełnomocnik KGHM Polska Miedź S.A. w siedzibą w Lubinie.

Departamentu Instrumentów Rozwojowych KPRM, która miała miejsce w dniach 21 i 23 kwietnia 2020 r., tj. już po podpisaniu umów z dostawcami oraz tydzień po pierwszej dostawie towaru do Polski, która miała miejsce 14 kwietnia 2020 r. W ww. informacji z KGHM przekazanej do NIK podano również, że: „...KGHM Polska Miedź S.A. nabyła m.in. środki ochrony indywidualnej w związku z umową zawartą ze Skarbem Państwa – Prezesem Rady Ministrów łącznie od 5 dostawców. Lista pośredników została Spółce przekazana w dniu 26 marca 2020 roku przez dyrektora (...) z Ministerstwa Aktywów Państwowych ze wskazaniem, że są to podmioty zweryfikowane przez instytucje zajmujące się rozpoznawaniem międzynarodowego obrotu towarami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa...”. Z uzyskanych informacji wynika, że z Ministerstwem Zdrowia nie była uzgadniana lista dostawców od których zakupiono środki ochrony indywidualnej.

(akta kontroli str. 127-142, 348-349, 383-444)

Z informacji uzyskanych w MAP wynika, że ministerstwo nie posiada informacji o weryfikowaniu dostawców środków ochrony indywidualnej na rzecz KGHM i Lotos przez jakiegokolwiek służby.

(akta kontroli str. 698-743, 1047-1095)

KGHM rozpoczęła realizację dostaw środków ochrony indywidualnej 14 kwietnia 2020 r., tj. przed zawarciem umowy z KPRM, którą podpisano 16 kwietnia 2020 r. Natomiast umowy na dostawę ww. produktów z pięcioma podmiotami były zawierane począwszy od 20 marca 2020 r. do 31 marca 2020 r. (trzech dostawców z Chin i dwóch z Polski – Spółki Q. i E.) i obejmowały zamówienie m.in.²⁶:

- 13.240.800 masek FFP2 za 23.910,1 tys. USD i 4.200 tys. EUR,
- 71.518 różnorodnych kombinezonów ochronnych na kwotę 1.205,4 tys. USD,
- 130 tys. masek medycznych za 53,6 tys. USD.

(akta kontroli str. 145-184)

W okresie od 15 kwietnia 2020 roku do 5 stycznia 2021 roku KGHM przekazał do czterech placówek MZ dostarczone przez dostawców środki ochrony indywidualnej.

(akta kontroli str. 185-203)

KPRM zakwestionowała część dostarczonych przez KGHM produktów. I tak:

- W dniu 29 maja 2020 r. zgłoszone zostały zastrzeżenia do jakości 3.723.800 szt. (75%) masek KN95/FFP2 (spośród 4.972.650 szt. dostarczonych przez KGHM w kwietniu 2020 roku), które spowodowane były negatywnymi wynikami badań²⁷ przeprowadzonych przez CIOP. Wyniki te jednoznacznie wskazały na niespełnienie norm przez badane wyroby, przez co zgodnie z zaleceniami Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), wyroby te nie mogły być stosowane do ochrony układu oddechowego personelu medycznego przez wirusem SARS-CoV-2. Zakwestionowane produkty dostarczyła do KGHM Spółka Q. Wykonanie tych badań zlecił MZ, który w dniu 26 lipca 2023 r. poinformował NIK m.in., że „...Zgodnie z preambułą umowy CIOP-PIB był w stanie oferować Ministrowi Zdrowia wiarygodną ocenę produktów (środków ochrony indywidualnej), które mogą być wykorzystywane w związku z przeciwdziałaniem Covid-19. Przedmiotem działania CIOP-PIB jest prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych prowadzących do nowych rozwiązań technicznych i organizacyjnych w zakresie ochrony pracy w dziedzinie bezpieczeństwa, higieny pracy i ergonomii oraz wykonywanie innych zadań szczególnie ważnych dla osiągnięcia celów polityki społeczno-gospodarczej państwa w tej dziedzinie, w tym m.in. opracowywanie analiz, ocen i ekspertyz. W strukturze CIOP-PIB działają akredytowane laboratoria badawcze, a CIOP-PIB jest jednostką notyfikowaną numer 1437, która posiada notyfikację dla rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/425 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie środków ochrony indywidualnej oraz uchylecia dyrektywy Rady 89/686/EWG. Minister Zdrowia nie ma możliwości wykonywać samodzielnie badań środków ochrony indywidualnej z powodu braku własnych narzędzi i laboratoriów, w związku z tym w czasie epidemii Covid-19 nie miał możliwości samodzielnie ocenić czy dostarczone środki ochrony indywidualnej są zgodne z wymaganiami normy. Zlecił zatem wykonanie takich badań CIOP-PIB. Postanowienia

²⁶ Z opisu wyłączono produkty nie będące środkami ochrony indywidualnej, np. respiratory.

²⁷ Badania przeprowadzono w dniach od 18 do 21 maja 2020 roku.

MT4

umowne podporządkowano nadrzędnemu celowi, jakim było zapewnienie bezpieczeństwa zdrowia publicznego w obliczu epidemii Covid-19 w Polsce....”.

(akta kontroli str. 204-258, 1035-1046, 1096-1098)

- W dniu 12 czerwca 2020 r. KPRM zgłosiła zastrzeżenia do protokołów dotyczących dostaw produktów dostarczonych w postaci masek medycznych KN-95 wykonanych przez różnych chińskich producentów (zakwestionowano wszystkie 5.697.600 szt., tj. wszystkie maski objęte tymi protokołami odbioru²⁸). Zastrzeżenia do produktów spowodowane były negatywnymi wynikami badań CIOP, które wykazały, że wyroby te nie mogły być stosowane do ochrony układu oddechowego personelu medycznego przed wirusem SARS-CoV-2. (akta kontroli str. 214-258)

W konsekwencji stwierdzenia nieodpowiedniej jakości dostarczonych produktów, KPRM zakwestionował dwie faktury KGHM w części dotyczącej masek medycznych na kwotę 109.164,7 tys. zł (faktury na łączną kwotę 128.258,8 tys. zł), polecając wystawienie faktur korygujących należność. (akta kontroli str. 204-220)

Jak wynika z notatek służbowych sporządzonych przez pracowników Kancelarii, KGHM nie wystawił faktur korygujących lecz podjął działania w celu wykazania, że dostarczone produkty spełniały normy jakościowe. W dniach 15-16 października 2020 r. KGHM przedstawił KPRM dodatkowe dokumenty, w tym trzy raporty firmy SGS²⁹, z których wynikało, że dostarczone przez KGHM maski spełniały chińską normę GB2626-2006. W rezultacie KPRM uznała za zasadne zakwalifikowanie masek jako spełniających wymagania jakościowe oraz uznanie płatności faktur KGHM, kierując się informacjami znajdującymi się na stronie internetowej Ministerstwa Zdrowia, z których wynikało, że: [1] maski wykorzystywane podczas zwalczania Covid-19 powinny spełniać wymagania normy EN 149:2001+A1:2009; [2] maski mogą też spełniać wymagania m.in. normy GB 2626-2006; [3] wyrób o cechach ochronnych (zgodnie z wytycznymi CIOP) powinien zapewnić zgodność z wymaganiami zasadniczymi Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej 2016/425 dotyczącymi środków ochrony indywidualnej, w tym np. GB2626-2006. (akta kontroli str. 259-271)

Jak wynika ze sprawozdań CIOP z badania próbek masek dostarczonych przez KGHM, badania te polegały na fizycznym „wykonaniu badań w zakresie penetracji metodą NaCl, mgłą oleju parafinowego, oporu oddychania, zawartości dwutlenku węgla w powietrzu wdychanym i całkowitego przecieku wewnętrzznego”. Wyroby te według CIOP nie mogły być stosowane do ochrony układu oddechowego personelu medycznego przed wirusem SARS-Cov-2.

(akta kontroli str. 223-258)

3.2³⁰. Z zeznań byłych prezesów Lotos wynika, że Spółka przystępując do realizacji umowy z KPRM nie posiadała żadnego doświadczenia w zakupie sprzętu medycznego lub środków ochrony indywidualnej, a przyczyną podjęcia się roli dostawcy środków ochrony indywidualnej była decyzja / polecenie wydane przez Prezesa Rady Ministrów, od której ich zdaniem nie było odwołania. (akta kontroli str. 272-283)

Przed wydaniem poleceń przez Prezesa Rady Ministrów Lotos otrzymał z MAP informację o czterech wymienionych z nazwy³¹ potencjalnych dostawcach środków ochrony indywidualnej wraz z liczbą i ceną dostępnego asortymentu oraz wzorem przyszłej umowy Spółki ze wskazanymi dostawcami. Z informacji otrzymanej od PKN Orlen (następca prawnego Grupy Lotos) wynika, że: „Wedle najlepszej wiedzy PKN Orlen Poddostawcy mieli zostać zweryfikowani przez Agencję Wywiadu”. (akta kontroli str. 284-347, 385-444)

Były prezes Lotos zeznał „...Dostaliśmy precyzyjne informacje co mamy robić i w jakiej kolejności. Dostaliśmy dokładne wytyczne dotyczące kontrahentów, ilości i cen. To zostało

²⁸ Dostawcami dla KGHM był m.in. Spółka Q.

²⁹ Międzynarodowe przedsiębiorstwo prowadzące działalność m.in. w zakresie certyfikacji. Laboratorium, które badało maski posiadało akredytację Chińskiego Narodowego Centrum Akredytacji do Badania Zgodności i miało uprawnienie do badania masek na zgodność z chińską normą GB2626:2006.

³⁰ Podpunkt dotyczy realizacji polecenia przez Lotos.

³¹ MAP podał również nazwiska osób do kontaktu, numery telefonów oraz adresy mailowe. Trzy z firm miały siedzibę w Polsce, zaś jedna w Chińskiej Republice Ludowej.

155

wskazane w korespondencji mailowej z Ministerstwa Aktywów Państwowych. Było to w formie tabeli z wyszczególnionymi podmiotami i ilościami towarów...". (akta kontroli str. 280-283, 294)

W dniu 31 marca 2020 r. Lotos zawarł umowy z trzema dostawcami wskazanymi przez MAP (dwie spółki z siedzibą w Polsce, jeden podmiot z ChRL). Jak wynika z zeznań prezesów dwóch ww. polskich spółek, żadna z nich nie zajmowała się wcześniej dostawami produktów medycznych lub środków ochrony indywidualnej. Była prezes jednej z nich zeznała m.in., że Spółkę K. założono w listopadzie 2019 roku i zlikwidowano w sierpniu 2022 roku³² Udziałowcami Spółki były dwie osoby, nie zatrudniano żadnych pracowników. Zajmowała się ona importem towarów z Chin do Polski. Były „...to zwykle gadżety kosmetyczne, np. do makijażu...”. Prezes Spółki K. zeznała m.in., że „W czasie pandemii wystawiłam post na facebooku, że jako spółka mamy dostęp do środków ochrony indywidualnej typu, płyny, maseczki itp. Po wystawieniu postu w marcu 2020 r. na profilu prywatnym odezwał się do mnie kolega (...) z pytaniem czy możemy dostarczyć takie środki. Nie wiem gdzie był zatrudniony, jest mężem mojej koleżanki (...). Był zainteresowany zakupem ale nie wskazał ilości. Nie był zainteresowany prywatnie tylko jako firma. Nie wiem jaka to była firma. Maseczki, które były wystawione w poście pochodziły bezpośrednio z Chin. Pan (...) powiedział, że ktoś się do mnie odezwie. Odezwał się do mnie ktoś z KGHM już na drugi dzień. Nie pamiętam nazwiska. Nie doszło do zawarcia umowy z KGHM, ale doszło z Lotosem. Spółka K w wyniku ww. działań zawarła umowę z Lotosem na dostawę 100 tys. szt. kombinezonów ochronnych za 1.958 tys. USD. Spółka nie angażowała w realizację zamówienia własnych środków, należności po dostarczeniu produktów uregulował Lotos. Prowizja Spółki K wyniosła ok. 150 tys. zł. (akta kontroli str. 352-367)

Prezes Spółki³³ Q. zeznał, że jako firma specjalizuje się w dostawach różnych rozwiązań związanych z obronnością i nie zajmowano się sprzedażą środków ochrony zdrowia. Po wybuchu pandemii Spółka Q., korzystając ze swoich kontaktów w Chinach postanowiła zgłosić poprzez portal internetowy MZ możliwość dostarczenia środków ochrony indywidualnej. Odpowiedziały firmy Lotos, KGHM oraz ORLEN. Stwierdził, że nikt z Ministerstwa Aktywów Państwowych nie kontaktował się firmą w tej sprawie. Także nikt ze służb specjalnych nie kontaktował się ze Spółką w tej sprawie. W realizację kontraktu z Lotos i KGHM Spółka nie angażowała własnych środków. KGHM i Lotos przekazywały zapłatę bezpośrednio na rachunek dostawców. Prezes Spółki Q. zeznał dodatkowo, że Spółka od dostawcy chińskiego otrzymała za swój wkład w realizację zamówienia „...minimalną prowizję około kilkaset tysięcy euro...”. Na mocy umowy zawartej z Lotos, Spółka Q zobowiązała się do dostarczenia 300 tys. przyłbic ochronnych oraz 300 tys. jednorazowych kombinezonów ochronnych łącznie za 5.433,6 tys. USD (cena nie zawierała kosztów transportu, podatku VAT oraz innych opłat związanych z wprowadzeniem towarów na obszar Unii Europejskiej). Zgodnie z umową, zapłata miała nastąpić w dniu zawarcia umowy na rachunek dystrybutora wskazanego w załączniku do umowy. (akta kontroli str. 368-382)

Trzecim kontrahentem Lotos była chińska firma S. z siedzibą w Nankinie (miasto w ChRL), w której zamówiono 100 tys. kombinezonów ochronnych i 100 tys. ochraniaczy na buty za łączną kwotę 1.350 tys. USD. (akta kontroli str. 453-460)

W dniu 11 stycznia 2021 roku Lotos przekazał do KPRM protokół końcowy z realizacji zakupów środków ochrony indywidualnej z którego wynikało, że dostarczonych do Polski zostało 500 tys. kombinezonów ochronnych, 300 tys. osłon oczu i twarzy (przyłbice) i 200 tys. osłon na obuwie, które były sukcesywnie przekazane do ARM w terminach od 17 kwietnia 2020 r. do 18 maja 2020 r. Środki ochrony indywidualnej przetransportowane do Polski w dniach 14 kwietnia 2020 roku i 1 maja 2020 roku nie zostały zakwestionowane przez Urząd Celno-Skarbowy. Dopuszczenie do obrotu kolejnych dostaw zostało przez Urząd Celno-Skarbowy uzależnione od przeprowadzenia badań jakościowych przez CIOP. (akta kontroli str. 461-477)

³² Wg danych Krajowego Rejestru Sądowego spółka z o.o. komandytowa została zarejestrowana w KRS w dniu 04.11.2019 r., a wykreślona z rejestru 02.08.2022 r. Suma komandytowa wynosiła 2 tys. zł i została objęta w równych częściach przez dwie osoby.

³³ Spółka realizowała także dostawę środków ochrony indywidualnej na rzecz KGHM, który zakupy realizował w związku z poleceniem Prezesa Rady Ministrów.

Lotos zlecił CIOP wykonanie badań środków ochrony indywidualnej dostarczonych do Polski w dniach: 1 maja 2020 roku (mimo że Urząd Celno-Skarbowy nie kwestionował tej dostawy), 11 i 18 maja 2020 roku:

- siedmiu partii kombinezonów na zgodność z wymaganiami w zakresie odporności odzieży na przenikanie rozpylonej cieczy oraz na przenikanie pod wpływem ciśnienia hydrostatycznego,
- trzech partii przyłbic w zakresie ochrony przed rozbryzgami cieczy, odporności na zamglenie, współczynnika przepuszczania światła, jakości materiału i powierzchni.

We wnioskach z badań CIOP stwierdził, że:

- sześć partii kombinezonów (spośród 10 objętych badaniami) dostarczonych przez Spółki Q. (cztery partie) i K. (dwie partie) nie spełniało wymagań dla kombinezonów ochronnych przeznaczonych dla personelu udzielającego świadczeń opieki zdrowotnej, w tym transportu sanitarnego, służb i innych osób zaangażowanych w działania na rzecz opanowania wirusa SARS-CoV-2 oraz wywołanej nim choroby Covid-19. Tym samym zakwestionowano próbki pobrane z dostawy 199.490 kombinezonów na 310.057 dostarczonych 1, 11 i 18 maja 2020 roku (w tej liczbie było 118.920 kombinezonów, którym obniżono klasę ochrony z czwartej na drugą³⁴). NIK zwraca uwagę, że badaniami CIOP nie objęto kombinezonów dostarczonych 14 kwietnia 2020 roku, z których 77.970 szt. o wartości 1.526,7 tys. USD pochodziło od tego samego dostawcy, miały taką samą nazwę / oznaczenie oraz certyfikat i zostały przez ARM wydane odbiorcom. (akta kontroli str. 465-467, 475, 478-501)
- trzy partie przyłbic dostarczone przez Spółkę Q. nie spełniały parametru określającego jakość materiału optycznego i jego powierzchni (ocena organoleptyczna i współczynnikiem rozproszenia światła). (akta kontroli str. 502-514)

Zakwestionowane przez CIOP środki ochrony indywidualnej były dostarczone przez spółki mające siedzibę w Polsce³⁵ (produkty od chińskiego dostawcy zostały dostarczone 14 kwietnia 2020 roku i nie podlegały badaniom). (akta kontroli str. 467-469)

Jak wynika z protokołu końcowego Lotos, według stanu na 28 grudnia 2020 roku z magazynów ARM wydano na zewnątrz 410 kombinezonów (od Spółki K.) i 132.691 przyłbic (od Spółki Q.) z partii dostaw, które zakwestionował CIOP. (akta kontroli str. 467-476)

W dniach 10 i 11 lutego 2021 roku Lotos zlecił spółce SGS ponowne badania wybranych produktów, które negatywnie przeszły badania przeprowadzone przez CIOP. Badaniami objęto zgodność przyłbic z normą EN 166:2001 i kombinezonów z normą EN 19082-2009. (akta kontroli str. 515-518)

Była prezes Lotos zeznała m.in. „...Zleciliśmy badania na tzw. niższy poziom jakościowy danego produktu, do stosowania ochronnego, chcieliśmy uratować chociaż część produktów. (...) Te wyniki również były negatywne (na niższy próg)...”.

Zgodnie ze sprawozdaniami z badań z 10, 16 marca i 27 kwietnia 2021 r., zostały one przeprowadzone w ChRL i na Tajwanie. Badanie przyłbic wykazało, że spełniają wymagania w zakresie wymagań konstrukcyjnych, pola widzenia, trwałości temperaturowej, odporności na zapłon, na uderzenia, jednak negatywny w zakresie odporności na zamglenie i rozpraszanie światła. Kombinezony spełniały wymagania w zakresie reakcji skórnej, struktury, przepuszczalności, odporności na zwilżanie, przenikanie, palności i antystatyczności, negatywnie oceniono wygląd kombinezonu. (akta kontroli str. 519-554)

Pomimo ww. wyników badań, Lotos wystawił KPRM fakturę na wszystkie przekazane do ARM środki ochrony indywidualnej. Więcej na temat rozliczenia w opisie stanu faktycznego w czwartym obszarze niniejszego wystąpienia.

³⁴ Według wytycznych krajowego konsultanta w dziedzinie chorób zakaźnych kombinezon powinien spełniać wymogi normy EN 14126, w tym [1] odporność na przenikanie skażonej cieczy pod wpływem ciśnienia hydrostatycznego – klasa 4 i wyższa, [2] odporność na przenikanie czynników infekcyjnych pod wpływem mechanicznego kontaktu z substancjami zawierającymi skażone ciecze – klasa 4 i wyższa, [3] odporność na przenikanie skażonych ciekłych aerozoli – klasa 2 i wyższa - <https://www.gov.pl/web/zdrowie/informacje-dotyczace-produktow-wykorzystywanych-podczas-zwalczania-covid-19> - dostęp z 10 lipca 2023 roku.

³⁵ Spółki Q i K.

3.3. ARP realizując polecenie i umowę zawartą z KPRM zakupiła 104.804.767 szt. masek chirurgicznych oznaczonych normą EN 14683+AC:2019³⁶ oraz 67.812.482 szt. masek ochronnych (higienicznych). Jak wynika z protokołów odbioru, w okresie od 3 czerwca 2020 r. do 10 listopada 2021 r. produkty zostały dostarczone do odbiorców. I tak:

- maski chirurgiczne przekazano do ARM, która przekazała je wojewodom w ramach akcji „Szkoła”,
- część masek ochronnych w liczbie 4.967 tys. szt. przekazano z ARP bezpośrednio do trzech organizacji pozarządowych,
- 62.845.482 szt. masek ochronnych przekazano do Rządowej Agencji Rezerw Strategicznych³⁷ (RARS).

Podmioty odbierające nie wniosły zastrzeżeń do jakości dostarczonych środków ochrony indywidualnej. (akta kontroli str. 555-592)

Należy podkreślić także, że zrealizowane koszty zakupu odpowiednich jakościowo maseczek dostarczonych przez ARP wynosiły od 1,04 zł/szt. do 2,38 zł/szt., natomiast rozliczony koszt jednostkowy maseczek zakupionych przez KGHM³⁸ wyniósł od 7,98 zł/szt. do 10,61 zł/szt., zatem był on wielokrotnie wyższy, mimo iż zdaniem CIOP część z nich nie zapewniała wymaganej ochrony personelowi medycznemu.

(akta kontroli str. 223-258, 594-697, 812-1011, 1024)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Kancelaria dokonała płatności dla KGHM za wyprodukowane w Chinach maski medyczne opierając się jednostronnie na wynikach badań przeprowadzonych w akredytowanym chińskim laboratorium. Stwierdzały one zgodność zbadanych próbek masek z chińską normą GB2626-2006, tymczasem wyniki badań polskiej placówki naukowo-badawczej – CIOP, powołanej m.in. do wykonywania ekspertyz i analiz oraz opracowywania opinii w zakresie ochrony pracy i ergonomii, którymi KPRM również dysponowała, wykazały, że maski nie spełniały normy europejskiej EN 149:2001+A1:2009, czyli nie zapewniały wymaganej ochrony personelowi medycznemu przed SARS-CoV-2. Zgodnie z postanowieniami § 1 ust. 1 umowy zawartej pomiędzy KGHM, a KPRM, dostarczone maski musiały spełniać wymogi produktów medycznych. Na pytania: *Dlaczego KPRM uznała za bardziej wiarygodne wyniki badań wyprodukowanych w ChRL masek medycznych (dostarczonych przez KGHM Polska Miedź S.A. przeprowadzonych w chińskim laboratorium od wyników badań wykonanych przez CIOP (...)), Minister Michał Dworczyk w piśmie z 9 sierpnia 2023 r.*³⁹ nie wskazał przyczyn uznania za bardziej wiarygodne wyników badań przeprowadzonych w chińskim laboratorium, wyjaśniając że: *Czynnikami, jakie KPRM uwzględniła dokonując płatności za dostarczone w ramach umowy z dnia 16 kwietnia 2020 r. zawartej ze spółką KGHM Polska Miedź S.A. środki ochrony indywidualnej zostały opisane w notatkach służbowych towarzyszących rozliczaniu poszczególnych faktur (...). Zawarto w nich informacje, że przekazane przez KGHM Polska Miedź S.A. raporty firmy SGS⁴⁰ potwierdzały spełnianie przez dostarczone środki ochrony indywidualnej normy GB2626-2006. Ponadto wskazano, że zgodnie z informacją zawartą ówczesnie na stronie internetowej Ministra Zdrowia, półmaski wykorzystywane podczas zwalczania COVID-19 mogły spełniać powyższą normę.*

(akta kontroli str. 223-258, 1121-1123, 1141-1143)

³⁶ Z informacji zawartych na stronie internetowej MZ wynika, że maski te charakteryzują się łagodniejszymi wymogami ochrony przez zakażeniem SARS CoV-2 - <https://www.gov.pl/web/zdrowie/informacje-dotyczace-produktow-wykorzystywanych-podczas-zwalczania-covid-19> - dostęp z dnia 11 lipca 2023 roku.

³⁷ Następca prawny ARM.

³⁸ Lotos nie dokonywał zakupu tego rodzaju produktów.

³⁹ Zgodnie z prośbą z dnia 25 lipca wystosowaną przez Sekretariat Ministra termin udzielenia wyjaśnień przesunięto na dzień 1 sierpnia 2023 r

⁴⁰ SGS (...) z siedzibą główną w Szwajcarii – międzynarodowe przedsiębiorstwo, prowadzące działalność w zakresie: inspekcji, weryfikacji ilości, masy i jakości kontrolowanych produktów, testów, kontroli oraz certyfikacji. (...) SGS posiada lokalne laboratoria i przedstawicielstwa w wielu krajach Europy i świata, w tym w Polsce i w Chinach.

1158

2. Część zakupionych przez KPRM produktów przekazanych do ARM i dalej do użytkowników pochodziła z partii dostaw, których próbki nie spełniały wymogów dla środków ochrony indywidualnej, przez co ich stosowanie przez personel medyczny przy udzielaniu świadczeń mogło nienależycie zabezpieczać przed zakażeniem SARS-CoV-2 stwarzając dodatkowe zagrożenie. Tym samym narażone zostało bezpieczeństwo personelu medycznego korzystającego z produktów dostarczonych przez Lotos, bowiem z magazynów wydano do odbiorców końcowych 410 kombinezonów ochronnych i 132.691 przyłbic z partii dostaw zrealizowanych przez Lotos, zanim poznano negatywne wyniki badań CIOP (KPRM nie zapłaciła faktur za te produkty). Ponadto z magazynów wydano 94.472 szt. kombinezonów ochronnych, które nie były objęte badaniami CIOP. Jak okazało się w czasie ich eksploatacji, dwa podmioty medyczne (szpitale), którym przekazano 5.500 szt. zgłosiły do nich reklamacje jakościowe. KPRM postanowiła nie uwzględnić w płatności całej partii tych kombinezonów⁴¹ (99.545 szt. o wartości brutto 10.741,7 tys. zł). Na pytanie: *Czy w związku z zakwestionowaniem przez Urząd Celno-Skarbowy w połowie maja 2020 r. jakości środków ochrony indywidualnej dostarczonych do Polski 11 maja 2020 r. i 18 maja 2020 r. i negatywnym wynikiem badań tych produktów przeprowadzonych przez CIOP wstrzymał Pan wydawanie przez Agencje Rezerw Materiałowych produktów pochodzących z tych dostaw? Jeśli nie było takiej decyzji, proszę o podanie przyczyn.* Minister Michał Dworczyk nie odniósł się ww. kwestii, wyjaśniając, że KPRM przekazała materiały i notatki dotyczące podjętych w tym zakresie decyzji. Dodał: (...) iż wszelkie ówczesne podejmowane działania były realizowane w warunkach ekstraordynaryjnych i miały przede wszystkim na celu ochronę zdrowia Polaków.

(akta kontroli str. 461-477, 752-789, 1121-1123, 1141-1143)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia wykonywanie obowiązków przez dwa (spośród trzech) podmiotów, którym Prezes Rady Ministrów wydał polecenie w sprawie realizacji zakupów środków ochrony indywidualnej. Powierzenie tych zadań podmiotom nie mającym doświadczenia w zakupach środków medycznych sprawiło, że nie powiódł się zamiar szybkiego dostarczenia potrzebnych na początku pandemii środków ochrony indywidualnej do Polski. Ustalenia kontroli wskazują, że w organizacji tych dostaw – jeszcze przed wydaniem poleceń przez Prezesa Rady Ministrów i zawarciem umów wykonawczych miało Ministerstwo Aktywów Państwowych, które wprost wskazało KGHM i Lotos co i od kogo mają kupić, zapewniając o certyfikowanej jakości produktów. Tymczasem znaczna część dostarczonych przez KGHM i Lotos towarów zakupionych od wskazanych dostawców, według czołowego polskiego instytutu naukowo-badawczego (CIOP) nie spełniała wymogów norm europejskich i nie powinna być stosowana do ochrony personelu medycznego przed zakażeniem wirusem SARS-CoV-2. Negatywnie również należy ocenić fakt, że zanim znany stał się wynik badań CIOP, część partii towarów z zakwestionowanych próbek została wydana na zewnątrz, czym narażone zostało zdrowie i życie korzystającego z nich personelu medycznego.

OBSZAR

4. Finansowanie wydatków związanych z wykonywaniem obowiązków nałożonych poleceniami Prezesa Rady Ministrów.

Opis stanu faktycznego

4.1. W okresie od 15 maja 2020 r. KGHM sukcesywnie, tj. w miarę realizowanych dostaw do ARM środków ochrony indywidualnej, wystawił Kancelarii faktury za zrealizowane do ARM dostawy produktów na łączną kwotę 205.893,3 tys. zł, z czego 159.546,6 tys. zł⁴² dotyczyło zakupu środków ochrony indywidualnej. (akta kontroli str. 204-222, 259-271, 593-670)

W początkowym okresie rozliczeń z KGHM, tj. 29 maja i 12 czerwca 2020 roku KPRM zgłaszała zastrzeżenia dotyczące jakości masek KN95/FFP2, zakwestionowanej przez CIOP (zagadnienie opisano w trzecim obszarze niniejszego wystąpienia). W związku z tym skierowano do KGHM wnioski o skorygowanie dwóch faktur wystawionych na łączną kwotę 128.258,8 tys. zł brutto poprzez pomniejszenie ich o 108.158,7 tys. zł brutto stanowiącej wartość zakwestionowanych masek oraz naliczonej od nich prowizji. Notatki służbowe KPRM

⁴¹ Zagadnienie opisano w pkt. 4.2. następnego obszaru.

⁴² Z ogólnej kwoty wystawionych faktur wyłączono wartość 46.346,7 tys. zł obejmującą dostawę respiratorów (nie są środkami ochrony indywidualnej) i prowizję KGHM naliczoną za nie.

w sprawie wezwania KGHM do skorygowania faktur zaakceptował ówczesny Szef Kancelarii. Mimo przesłanych wniosków, KGHM nie skorygowała tych faktur. (akta kontroli str. 204-222)

Z kolejnych notatek służbowych sporządzonych w KPRM wynika, że KGHM podjęła działania w celu wykazania, że dostarczone 29 maja i 12 czerwca 2020 r. maski spełniały normy jakościowe. W dniach 12 – 16 października 2020 r. KGHM przekazała do KPRM raporty sporządzone przez SGS, w których stwierdzono odpowiednią jakość masek wcześniej zakwestionowanych przez CIOP. KPRM uznała poprawność tych raportów, z czego należy wnioskować, że zakwestionowano tym samym wyniki wcześniejszych badań wykonanych przez CIOP. W związku z tym KPRM zwróciło się do KGHM o skorygowanie do zera faktur z 29 maja i 12 czerwca 2020 roku oraz o wystawienie nowych faktur. W okresie od 21 października 2020 roku do 9 lutego 2021 roku KGHM wystawiło nowe faktury (także dodatkowe za dostawy zrealizowane w II półroczu 2020 roku) obciążające KPRM na łączną kwotę 205.893,3 tys. zł, z czego 159.967,9 tys. zł (w tym prowizja w wysokości 2.357,8 tys. zł) dotyczyła zapłaty za dostawę środków ochrony indywidualnej.

(akta kontroli str. 259-270, 593, 618-690)

W okresie od 30 października 2020 r. do 12 marca 2021 roku KPRM opłaciło faktury wystawione przez KGHM na kwotę 205.893,3 tys. zł⁴³, w tym 159.967,9 tys. zł z tytułu dostarczonych środków ochrony indywidualnej. (akta kontroli str. 271, 691-697)

4.2. W dniu 12 stycznia 2021 r. Lotos wystawił KPRM fakturę na kwotę 57.958,2 tys. zł brutto za wszystkie dostarczone środki ochrony indywidualnej. Jak wynika z notatek służbowych sporządzonych w KPRM (stanowiły one załącznik do dokumentacji związanej z fakturą) wystawienie faktury przez Lotos było następstwem wcześniej przesłanego do KPRM protokołu końcowego (opisanego w pkt. 3.2 niniejszego wystąpienia pokontrolnego). Fakturą objęto wszystkie dostarczone produkty, w tym także te które uzyskały negatywny wynik badań jakościowych. Protokół końcowy nie uzyskał akceptacji KPRM, a w konsekwencji także faktura. KPRM zakwestionowała:

- wysokość 57.958,2 tys. zł kwoty z faktury, która przekraczała wartość ustaloną w umowie z 16 kwietnia 2020 r. zawartej między Lotos a KPRM na kwotę 56.479,9 tys. zł,
- ujęcie w rozliczeniu 2.000 tys. zł kosztu czarteru samolotu LOT z dnia 10 kwietnia 2020 r., w którym nie transportowano produktów zakupionych przez Lotos,
- ujęcie w rozliczeniu środków ochrony indywidualnej, które miały negatywny wynik badań jakościowych,
- ujęcie w rozliczeniu wartości kombinezonów ochronnych zakupionych od chińskiego dostawcy, które nie były objęte badaniami CIOP. Kombinezony te w liczbie 94.472 szt. wydano z ARM na zewnątrz, z czego dwa podmioty medyczne (szpitale), którym przekazano 5.500 szt. zgłosiły reklamacje jakościowe, co spowodowało wstrzymanie dalszego wydawania pozostałych w magazynach ARM kombinezonów (5.073 szt.). KPRM postanowiła nie uwzględnić w płatności całej partii tych kombinezonów (99.545 szt. o wartości brutto 10.741,7 tys. zł).

(akta kontroli str. 461-477, 752-789)

Prowadzona między KPRM a Lotos korespondencja nie przyniosła porozumienia w sprawie płatności za fakturę, skutkiem czego Lotos nie uwzględnił zastrzeżeń zgłoszonych przez KPRM. W tej sytuacji KPRM jednostronnie dokonała wyliczenia wartości produktów dostarczonych zgodnie z umową. Zgodnie z kolejną notatką służbową z 26 listopada 2021 r. sporządzoną dla Szefa KPRM (zaakceptowaną 30 listopada 2021 r.) postanowiono:

- uznać do zapłaty wartość produktów, które były poddane badaniom jakościowym i uzyskały pozytywne wyniki badań,
- uznać do zapłaty te produkty, które wprawdzie nie były poddane badaniom jakościowym, ale które rozdysponowano do odbiorców końcowych i co do których nikt (ARM ani odbiorcy końcowi) nie zgłaszali zastrzeżeń jakościowych.

⁴³ Faktury nr: 16600008172 z dnia 21 października 2020 r. na kwotę 53.017.119,77 zł; 16600008170 z dnia 21 października 2020 r. na kwotę 5.970.846,34 zł; 16600008203 z dnia 9 listopada 2020 r. na kwotę 9.122.043,39 zł; 16600008209 z dnia 24 listopada 2020 r. na kwotę 7.168.692,29 zł; 16600008242 z dnia 7 grudnia 2020 r. na kwotę 52.980.134,95 zł; 16600008264 z dnia 24 grudnia 2020 r. na kwotę 26.846.045,21 zł; 16600008300 z dnia 8 stycznia 2021 r. na kwotę 2.024.812,11 zł; 16600008341 z dnia 9 lutego 2020 r. na kwotę 2.674.179,90 zł.

Skutkiem przyjętego rozwiązania było rozliczenie środków ochrony indywidualnej w wysokości 30.181,7 tys. zł, w tym 362,6 tys. zł stanowiła prowizja Lotos, zaś kwota zapłaty była niższa o 27.776,5 tys. zł od kosztów poniesionych przez Lotos. W dniu 30 listopada 2021 r. KPRM przekazał 30.181,7 tys. zł na rachunek Lotos (więcej na ten temat w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”) (akta kontroli str. 744-790)

Z informacji uzyskanych z PKN Orlen wynika, że Lotos wystąpił do dostawców środków ochrony indywidualnej (wskazanych przez MAP) z żądaniem wymiany wadliwych produktów. Z zeznań byłych Prezesów Lotos i spółek, które dostarczyły wadliwe produkty wynika, że żądania te nie zostały zrealizowane.

(akta kontroli str. 272-282, 350-357, 370-374, 791-794)

4.3. Zgodnie z przedłożonymi KPRM przez ARP fakturami dokonała ona sprzedaży 172.617.249 szt. maseczek ochronnych (104.804.767 szt. maseczek medycznych oraz 67.812.482 szt. maseczek niemedycznych) o wartości 316.231,0 tys. zł brutto. (wartość pierwotna wynikająca z faktur wyniosła 340.171,5 tys. zł, jednak została zmniejszona na skutek wystawienia faktur korygujących o 23.940,5 tys. zł⁴⁴). (akta kontroli str. 795-1001)

Wszystkie faktury wystawione przez ARP zostały przez KPRM opłacone lub rozliczone poprzez potrącenie z fakturami korygującymi. Kwota nadpłaty w wysokości 1.476,0 tys. zł, która powstała w wyniku wzajemnych rozliczeń, została zwrócona przez ARP w dniu 29 grudnia 2021 r. na rachunek KPRM. (akta kontroli str. 1002-1011)

4.4. Zgodnie z umowami zawartymi między KPRM, a dostawcami środków ochrony indywidualnej (KGHM, Lotos i ARP) jednostkowy koszt każdego rodzaju produktów był powiększony m.in. o koszty związane z zakupem i ich dostarczeniem do odbiorcy finalnego tj. ARM. Jak wynika z rozliczeń między KPRM i dostawcami na koszty pośrednie składały się głównie koszty związane z transportem produktów oraz związane z odprawami celnymi, które następnie były powiększane o prowizję (dotyczy Lotos i KGHM). Ostateczny koszt środków ochrony indywidualnej, którym obciążano KPRM był więc większy od kosztów nabycia produktów od producentów / dostawców z ChRL:

- w odniesieniu do faktur wystawionych przez KGHM w granicach od 3% do 32%.
- w odniesieniu do faktur wystawionych przez Lotos od 5% do 88%.

(akta kontroli str. 1012-1024)

Materiały ochronne zakupione przez Lotos zostały dostarczone do Polski z terytorium ChRL w ramach czterech transportów lotniczych. Jeden z nich z dnia 14 kwietnia 2020 r. z Tianjin do Warszawy odbył się samolotem Antonov An-225-Mrija. Koszt wyczarterowania samolotu wyniósł 1.700 tys. USD. Organizacją tego lotu zajmował się jeden z dostawców Lotos i KGHM. W samolocie były transportowane także towary KGHM. W rozliczeniu kosztów lotu Lotos został obciążony kwotą 6.420,7 tys. zł. Według informacji uzyskanych z KGHM obsługę transportową organizował chiński dostawca Spółki Q. „...Samolot został załadowany blisko maksymalnej osiągalnej ładowności (1050 m³ vs 1200 m³). W samolocie, poza towarami zakupionymi przez KGHM, przywieziony został również towar Grupy Lotos S.A.. Ładowność samolotu została wykorzystana w następującym podziale: KGHM: 220 m³ vs Grupa Lotos: 830 m³”. Z zeznań byłych prezesów KGHM i Lotos wynika, że samolot był w pełni załadowany i wykorzystany. Środki ochrony indywidualnej nie ważą dużo, mają natomiast dużą objętość.

Zakupione przez KGHM środki ochrony indywidualnej także dostarczane było do Polski z ChRL drogą lotniczą w terminie od 14 kwietnia (wyżej opisany lot Antonov An-225-Mrija) do 17 grudnia 2020 roku (w sumie cztery loty). Koszt jednego lotu samolotem Boeing 747 z Tianjin do Warszawy wyniósł 1.400 tys. USD.

(akta kontroli str. 124-126, 280-283, 1025-1034, 1099-1103)

4.5. W związku z realizacją poleceń wydanych przez Prezesa Rady Ministrów w sprawie zakupu środków ochrony indywidualnej w związku z przeciwdziałaniem Covid-19, KPRM zawarła umowy z przedsiębiorcami i dokonała zakupów na łączną kwotę 505.959,3 tys. zł.

⁴⁴ Korekty wynikały z pomniejszenia cen jednostkowych poszczególnych produktów w wyniku końcowego rozliczenia kosztów poniesionych przez ARP. Korekta ceny z 2,63 zł za maseczkę ochronną do kwoty 2,38 zł oraz z 1,07 zł do 1,04 zł za maseczkę medyczną. W jednym przypadku korekta dotyczyła również liczby dostarczonych masek do ARM.

Wartość towarów wykazana w pierwotnie wystawionych fakturach wyniosła 557.676,2 tys. zł, jednakże w wyniku wystawienia faktur korygujących (ARP) lub dokonania płatności częściowej za fakturę (Grupa Lotos), wartość zakupów została zmniejszona o 51 716 925,50 zł. W ramach realizacji poleceń KPRM zakupiła⁴⁵:

- 104.804.767 szt. masek medycznych,
- 67.812.482 szt. masek niemedycznych,
- 10.680.250 szt. masek KN95 FFP2,
- 2.199.650 szt. masek KN95,
- 342.747 szt. różnego rodzaju kombinezonów,
- 224.800 szt. osłon na buty,
- 280.140 szt. masek medycznych Typ1,
- 21.600 szt. przyłbic ochronnych. (akta kontroli str. 185-186, 744-790, 795-1001)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

KPRM uznała za prawidłowe dostawy środków ochrony indywidualnej zrealizowane przez KGHM i w całości opłaciła faktury, mimo że krajowy instytut badawczy zakwestionował jakość masek ochronnych stwierdzając, że wyroby te nie mogły być stosowane do ochrony układu oddechowego personelu medycznego przed wirusem SARS-CoV-2. Z kolei zakwestionowano jakość prawie połowy dostarczonych przez Lotos produktów, które również miały negatywną opinię CIOP obniżając koszty zakupów o 27.776,5 tys. zł. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż wszystkie kwestionowane przez CIOP środki ochrony indywidualnej pochodziły od dostawców wskazanych / polecanych przez MAP.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia finansowanie wydatków związanych z wykonywaniem poleceń Prezesa Rady Ministrów. W wyniku decyzji KPRM opłacono zakup części środków ochrony indywidualnej, które wg. CIOP nie mogły być stosowane do ochrony układu oddechowego personelu medycznego przed wirusem SARS-CoV-2, a tym samym nie spełniały warunków określonych w zawartych umowach na ich dostawę. Działania jednego z ministrów podlegających Prezesowi Rady Ministrów polegające na wskazywaniu potencjalnych dostawców doprowadziły do poniesienia przez jedną ze Spółek Skarbu Państwa znacznej straty finansowej.

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

1. Powierzenie realizacji zadań dotyczących zakupu środków ochrony indywidualnej wyłącznie podmiotom wyspecjalizowanym i posiadającym doświadczenie w dokonywaniu tego rodzaju zakupów.
2. Zlecenie zakupów środków ochrony indywidualnej, których spełnienie normy europejskiej zostało potwierdzone odpowiednimi badaniami np. Centralnego Instytutu Ochrony Pracy - Państwowego Instytutu Badawczego, w celu zapewnienia właściwej ochrony personelowi medycznemu przed SARS COV-2.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

⁴⁵ Podane liczby dotyczą nie zakwestionowanych przez KPRM środków ochrony indywidualnej.

1162

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 31.08.2023 r.

Prezes
Najwyższej Izby Kontroli
Marian Banaś

31.08.2023
p.o. DYREKTOR
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Białymstoku
Janusz Pawelczyk

31.08.2023